

**K
U
M
B
O
V
E
C**

HRVATSKA - JUGOSLAVIJA

MEMORIJALNI MUZEJ

MARŠALA TITA

OTVOREN SVAKOG DANA OD 8 — 18 SATI

U sjeverozapadnom dijelu Socijalističke Republike Hrvatske smjestilo se Hrvatsko zagorje gdje se nalazi Kumrovec, rodno mjesto Josipa Broza Tita. Njegova rodna kuća danas je pretvorena u Memorijalni muzej. Hrvatsko zagorje je po legendi pradomovina svih Slavena, osnovana od Čeha, Leha i Meha, a povijest nam govori o nekoliko vrlo značajnih događaja na ovom području:

krajem 19. i početkom 20. stoljeća otkriveno je nalazište Krapinskog pračovjeka (homo crapiniensis) koji je živio prije 120.000 godina;

velika hrvatsko-slovenska seljačka buna iz 1573. godine pod vodstvom Matije Gupca, rodom iz Gornje Stubice, protiv feudalnih tlačitelja;

sredinom 19. stoljeća budi se nacionalna svijest i stvara se pokret Hrvatski narodni preporod, protiv germanizacije, mađarizacije i talijanizacije, a vodio ga je Ljudevit Gaj, rođen u Krapini. U tom pokretu nalazi se začetak ideje ujedinjenja Južnih Slavena;

20. stoljeće obilježeno je stupanjem na povijesnu pozornicu najvećeg sina hrvatskog i ostalih jugoslavenskih naroda Josipa Broza Tita. Njegova pojava kao da čini nužni slijed legendarnih i stvarnih velikana koje je dalo malo i živopisno Hrvatsko zagorje.

Veliki revolucionar i vođa socijalističke revolucije u Jugoslaviji, Tito je borac za radničko i društvo samoupravljanje, borac za ravnopravnost i mir među narodima i državama u svijetu.

Područje gdje se nalazi Kumrovec bilo je prema arheološkim nalazima naseljeno u II i I stoljeću prije nove ere. Kao naselje s okolnim selima Kumrovec se u povijesnim dokumentima spominje u 15. stoljeću i pripada feudalnim gospodarima Cesar-grada.

Život u selima Hrvatskog zagorja, pa i u ovoj kotlini na Sutli gdje leži Kumrovec, krajem prošlog stoljeća tekao je starom kolotečinom kako su je, u ovom od prometa odrezanom kraju, zasjekla posljednja stoljeća. Krajevi uz rijeku Sutlu stoljećima su bili poprište pohoda raznih osvajača. Politička ekonomska situacija u sjevernoj Hrvatskoj naročito se pogoršala u dugom razdoblju turskih osvajanja, jer su Turci provaljivali i u ove sjeverne krajeve.

Zbog čestih međusobnih sukoba svjetovnih i crkvenih gospodara, kao i zbog provala vanjskih neprijatelja, zemlja je siromašila i zaostajala za razvojem ostale Evrope, koja je već prelazila na novčanu privredu. Kod nas se, međutim, i dalje zadržala konzervativna autarhija. Osiromašeno plemstvo nameće sve teže namete i većim davanjima opterećuje seljaka, koji više ne može pokrivati sve veće potrebe vladajuće feudalne klase. Društvene razlike koje su ranije postojale unutar seljačkog staleža sada nestaju jednoličnim vezivanjem seljaka za zemlju. Nakon sloma domaćih rodova visokog plemstva u 17. stoljeću, čije pozicije i imanja preuzima tuđi velikaški sloj, zemlja je slabila i politički.

Preživjelo feudalno društveno uređenje dovodi do teških ekonomskih i političkih posljedica. Zemljište sitnog osiromašenog plemstva prelazi sve više u vlasništvo tuđinskih dvorskih rodova. To iscrpljuje zemlju do krajnjih granica.

Tijekom 17. i 18. stoljeća situacija se u zagorskom selu još više pogoršala zbog pridošlica koje se iz ugroženih krajeva povlače u sjevernu Hrvatsku, gdje ih vlastela rado primaju i naseljuju na svoja imanja, vezujući ih za nove dužnosti i davanja.

Tako u 16. stoljeću dolazi u ovaj kraj tražeći sigurnije obitavalište i obitelj Broz, koja je do tada bila naseljena na zemlji Erdödyja u okolici

Jastrebarskog. Slobodnjak Ambroz Broz napušta stari kraj i naseljuje se u zaseoku Staro Brezje, gdje dobiva jednu sesiju. Dotadašnji slobodnjak postaje zagorski kmet, premda je zadruga Brozovih bila u nešto povoljnijem položaju od položaja starosjedilaca.

Nekoliko stotina godina Erdödyjevi su strahovladom držali ovaj kraj u svojim rukama, što je u nas općenito postala praksa nakon poraza seljačkog ustanka u 16. stoljeću. Nakon ukinuća kmetstva 1848. godine život sada slobodnih seljaka zbog neriješenih posjedovnih odnosa, prodiranja novčane privrede i lihvarjenja postaje još teži. Pojedinaac koji postaje lično slobodan bježi u svijet, a proces osiromašivanja sela napreduje sve brže. U drugoj polovini prošlog stoljeća Zagorje je naš najgušće naseljen i poljoprivredno najsiromašniji kraj, gdje u seljačkoj kući vlastiti urod kukuruza nije dovoljan za prehranu ni do zime. U gustoj populacijskoj strukturi Hrvatskog zagorja Kumrovec je jedno od sitnih naselja izvan važnijih saobraćajnica i na periferiji razvojnih događaja.

Ovo, još donedavno nepoznato seoce, danas je u središtu pažnje jer u njemu stoji kuća u kojoj se u svibnju 1892. godine rodio Josip Broz Tito. Kuća je sačuvana onakva kakva je bila pred više od 80 godina, kada se siromašnom seljaku Franji Brozu rodilo sedmo dijete kojem su dali ime Josip. U to se vrijeme život zagorskog seljaka odvijao u jednoličnom i napornom radu za osnovne životne potrebe, uglavnom za oskudnu hranu i održavanje krova nad glavom. Plavokosi dječak već u ranim godinama napušta obiteljski dom i bježi u svijet iz ove bijedne sredine da vlastitim rukama priskrbljuje kruh. Kao odrastao čovjek u težnji za slobodom bori se za sve potlačene i izrabljivane, ne samo u svome zaostalom zavičaju već u širokim narodnim redovima. U borbi za slobodu i uništenje klasnog društva, za prava radnog čovjeka i buduće humano društvo poveo je za sobom sav narod. U toj borbi njegovu je uvjerenje doživjelo punu pobjedu.

Njegova rodna kuća, međutim, zadržala je autentičan ambijent onih teških dana u kojima je proveo svoje djetinjstvo.

Kumrovec je po svojoj strukturi izrazito starinsko, srednjovjekovno selo. Seoski put, danas asfaltna cesta, bio je glavna saobraćajnica. Kuće, većinom brvnare prizemnice, »hiže mazanke«, uglavnom su po funkciji svog prostora određene za život dviju obitelji i imaju dva ognjišta. Smještene su u nevezanom rasporedu, te sa svojim dvorištem, s pripadnim gospodarskim zgradama (»škedanj« štagalj, »kukuruzar«, kotac za svinje, kokošinjac) i »trnacem« šljivikom iza dvorišta, sačinjava svaka za sebe »stanje«, ograđeno živicom prema cesti i susjednim kućama.

Kuće koje su građene u drugoj polovici 19. stoljeća, većinom zidanice, smještene su uz cestu svojom dužom stranom. Jedna od takvih je i rodna kuća marseala Tita.

KUMROVEC

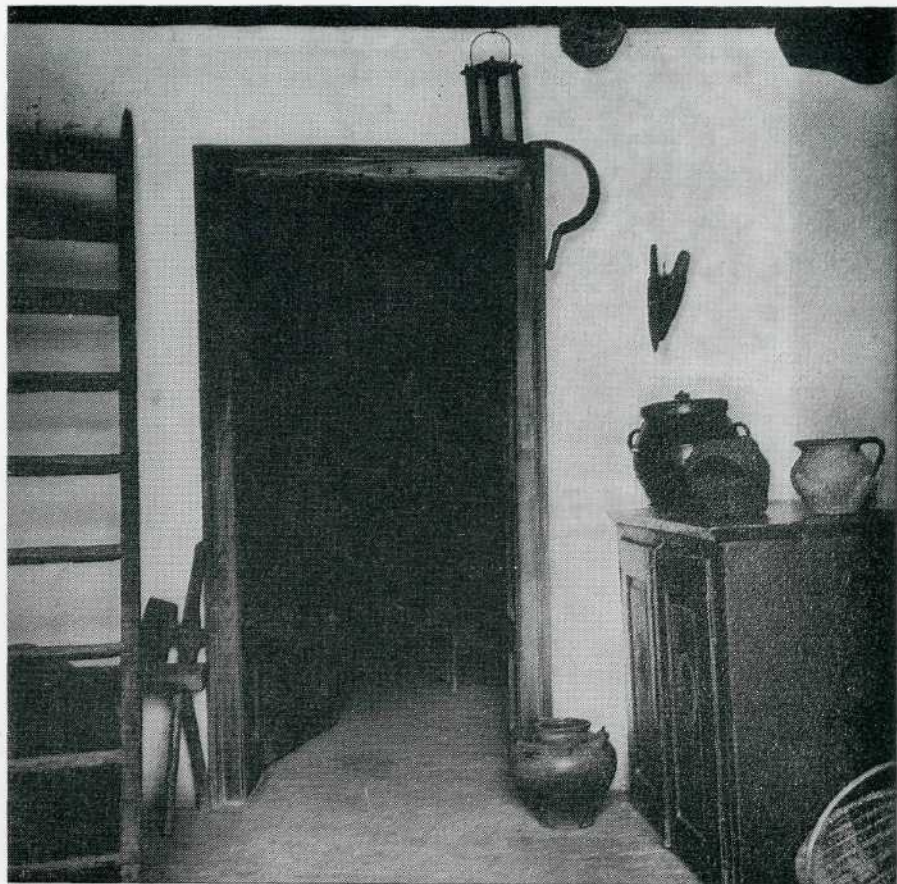
TITOVA RODNA KUĆA

To je zidanica građena 1860. godine, na kojoj se vidi utjecaj građanske arhitekture. Zidovi su od kamena lomljenca, fasada je ožbukana, veliki prozori u odnosu na starinska okna na brvnarama izdvajali su ovu kuću od okoline. Krov je građen na dvije vode, poluskošen, podignut »na stolec«, pokriven crijepom. Pod »kapićem« trokutnim dijelom krova nad kraćim kućnim stranama — na svakoj su strani po dva manja prozora, što znači da je tavan »najže« ili »dilje« služio kao prostor za spavanje.

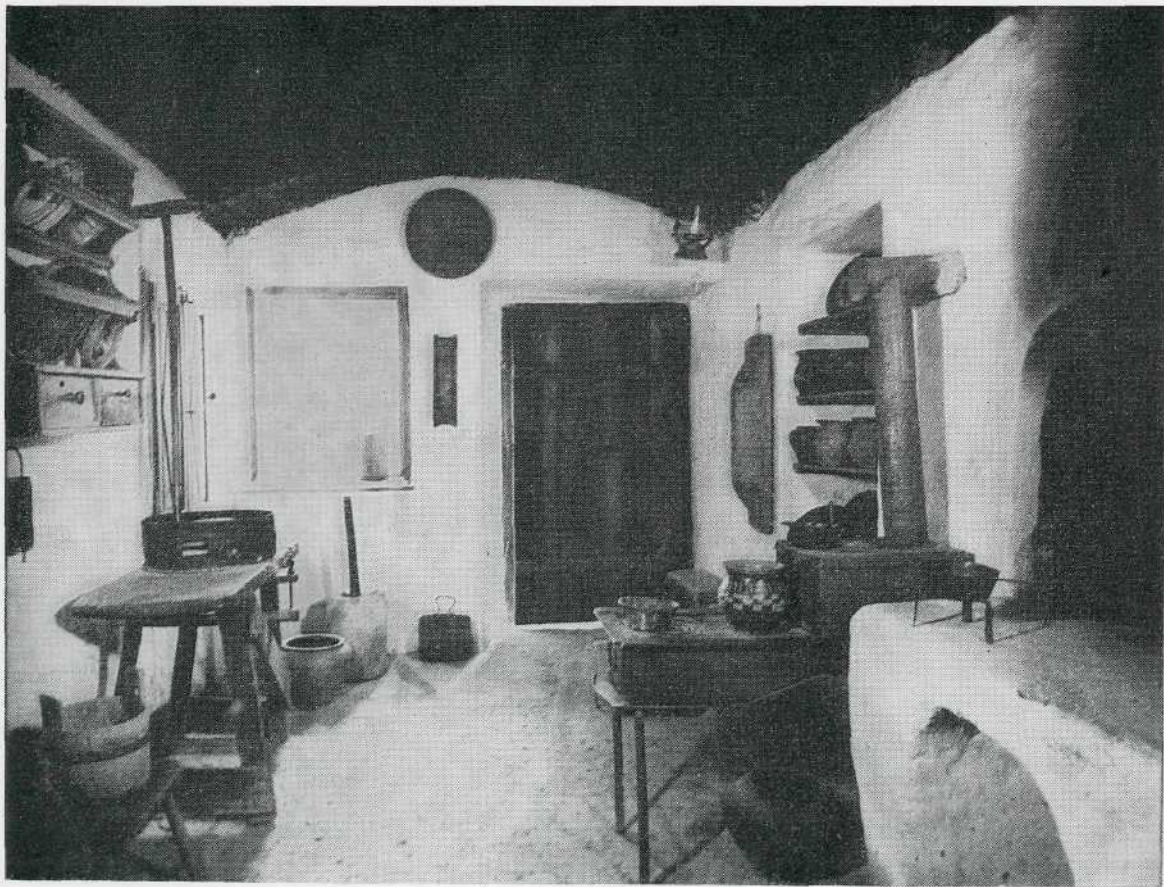
Po tlocrtu to je tipična dvoporodična seoska nastamba s dvije »hiže«, prostorije u kojima se loži vatra, od kojih svaka ima po četiri prozora i u koje se ulazi iz »lojpe« predsoblja.

Iz svake »hiže« ulazi se u »štiblin«, koji ima jedan prozor. To je nezagrijana prostorija kao dodatak »hiži«.

Iz »lojpe« ulazi se u kuhinju zvanu »kumn« ili »komen«. Stražnji ulaz vodi iz kuhinje u dvorište, gdje su nekada stajale gospodarske zgrade.

»LOJPA« PREDSOBLJE

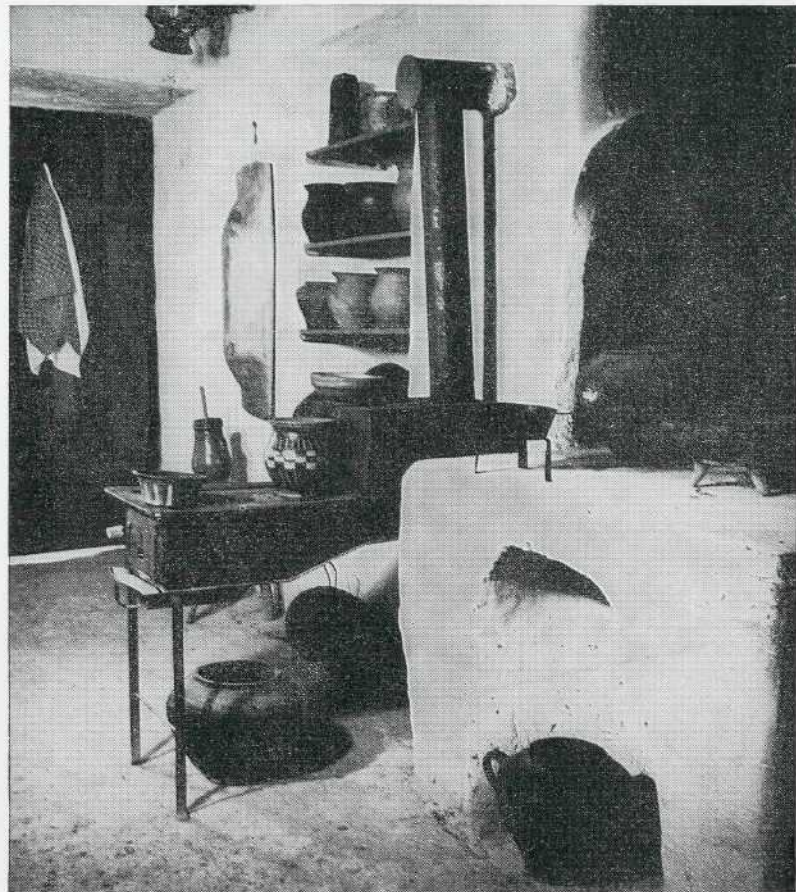
»KOMEN« KUHINJA

Kao što je već spomenuto, to je dvo-
porodična kuća, pa su zato u kuhinji
dva ognjišta, jer se hrana za svaku
porodicu pripremala posebno. Peć u
svakoj »hiži« spojena je s jednim og-
njištem u kuhinji. Prema tome, peći
u »hižama« zagrijavane su iz kuhinje.
Peći nemaju posebnog odvoda dima,
već on izlazi na ušće peći, »vustvoje«,
i izvija se pod kuhinjski svod, a odav-
de kroz širok otvor u svodu u zidani
dimnjak nad krov. Na taj način dim se
iskorištava za sušenje zalihe mesa
za zimnicu, koje je ovješeno o »boltu«
gredu pod kuhinjskim svodom.

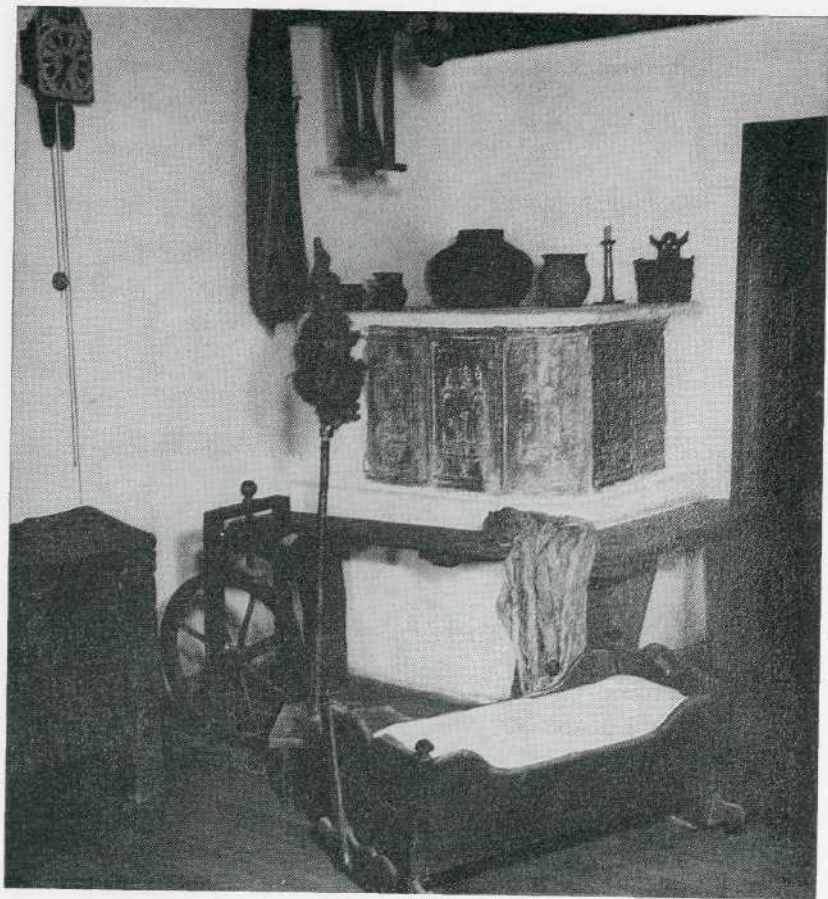
Obje »hiže«, »štiblin« i »lojpa« pokri-
veni su stropom od greda, dok je u
kuhinji zidani svod sveden na način
šiljatog luka, u čemu se nazire gotički
stil kasnog srednjeg vijeka.

Pokućstvo kojim je namještena ova memorijalna zgrada tipično je zagorsko, koje se još donedavna moglo naći u gotovo svakoj bolje opremljenoj seoskoj kući.

U kuhinji stoji ručni mlin »žrmlje« žrvanj, na kojem je i mali Joža Broz mljeo kukuruz za »žgance« i »kruh kukuružnjak«, svagdanju hranu. Ostali pribor za miješanje tijesta, za »gibanice«, »mlince« i »rezance«, što je bila hrana samo za »svetke«, daska »mlinčenica«, »sukalo«, sito i metlica od »perutnjača« i kvas za kruh, spremljen je u posebnom sanduku »meltruku«, koji stoji u glavnoj »hiži«. U zidu kuhinje nalazi se »štelaža« i »lomarek« ormarić u kojima je smješteno uobičajeno posude.

»KOMEN« KUHINJA

»HIŽA« SOBA

U »hiži« uz peć stoji stara drvena klupa, a na peći nekoliko košara »tupica«, drvena »solenka«, lončići i »pegla« sa željeznim uloškom. Do peći je drvena škrinja sa sedlastim pokrovcem, koja je služila za spremanje rubenine, a nad njom na zidu visi sat s njihalom i dva bata. Kraj peći postavljen je kolovrat s preslicom, a do njega »zi-belka« kolijevka.

Dijagonalno od peći stoji masivni stol sa stolicima, a uzanj duž zida smještena je »klupa na vugel«. Nad klupom u kutu smještena je slika oleografija sv. Jurja i Adama i Eve, a uz nju katica klasja i umjetnog cvijeća. Ovako uređen kut sa »svetim slikama« karakterističan je za svaku seosku kuću, a vuče svoje porijeklo od mitskih zaštitnika kuće i porodice, lara i penata. Između stola i kreveta smješten je »šuperkasl« starinska komoda, a iznad nje visi slika svete obitelji s muzičkim automatom, koju je Titov otac kupio od jednog putujućeg trgovca iz Nürnberga.

U »hiži« je samo jedna postelja, uz koju stoji »klupa obrtač« s dvostrukom namjenom. Danju se tu sjedi, a noću se naslon okrene na drugu stranu, nasuprot postelji, čime je krevet proširen za jedan ležaj. Na tom ležaju spava obično najmlađe dijete.

U »štiblinu« smješten je još jedan ležaj »toflinbet« stol-postelja, starinska škrinja i kao moderniji komad namještaja »lomar« ormar. Kako za veliku obitelj nije bilo dovoljno postelja, dječaci su ljeti spavali na sjenu na »škednju«, a zimi na »najži«, kamo se penjalo po »lojtri« drvenim ljestvama.

U ovom dijelu muzejskog postava zadržan je isti raspored prostora i namještaja kakav je bio za Titova djetinjstva.

»HIŽA« SOBA

Passinnehavarens egenhändiga namnteckning. Signature du porteur. Signature of bearer. Unterschrift des Passinhabers.

John A. Carlson

Hustruns egenhändiga namnteckning. Signature de la femme. Signature of the wife. Unterschrift der Frau.

[Handwritten signature]

Femme
Frau

Detta pass gäller för resa till:

utlandet, med undantag av Spanien, de spanska besittningarna och den spanska zonen i Marocko.

Ägar också äga Medelresförläggning i Frankrike

Countries for which this passport is valid:

foreign countries, except Spain, the Spanish colonies and the Spanish zone of Morocco.

Detta pass är gällande till den:
Ce passeport expire le:
This passport expires:
Dieser Pass ist gültig bis zum:

Pays pour lesquels ce passeport est valable:

l'étranger, à l'exception d'Espagne des colonies espagnoles et de la zone espagnole au Maroc.

Ne darf man besuchen im Umkreis an Frankreich

Dieser Pass ist gültig für Reise nach:

dem Auslande, mit Ausnahme Spaniens, der spanischen Kolonien und der spanischen Zone von Marokko.

2. VI. 1942

U lijevom krilu zgrade nalaze se također dvije prostorije. U prvoj, većoj, ureden je biografski dio muzejskog postava, u kojem je izložena dokumentacija o doseljenu Brozovih u ovaj kraj, školovanju i izučavanju zanata Josipa Broza, o nje govju pristupu radničkom pokretu i djelovanju u njemu, zbog čega je bio proganjan i zatvaran.

Dokumentima, fotografijama i predmetima prikazano je u kratkim crtama djelovanje Josipa Broza Tita kao rukovodioca Komunističke partije Jugoslavije i vrhovnog komandanta jedinica NOV i POJ u narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji, kao idejnog i stvarnog vođe u izgradnji socijalizma u nas i uvijek aktivnog suborca za uspostavljanje mira u svijetu.

Maršalska uniforma vrhovnog komandanta Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita iz razdoblja njegova boravka na Visu, lipnja 1944. godine.

Uniforma je sašivena u radionici XXVI divizije, koja je tada boravila na Visu.

Antun Augustinčić
MARŠALSKI ZNAK

ZGRADA BIVŠE OSNOVNE ŠKOLE, DANAS MUZEJ REVOLUCIJE HRVATSKOG ZAGORJA

U bivšoj zgradi prve osnovne škole u Kumrovcu, koju je polazio i drug Tito od 1900. do 1905. godine smješten je Muzej revolucije. U njemu je prikazan razvitak revolucionarnog radničkog pokreta, osnivanje i djelatnost organizacije Komunističke partije u Hrvatskom zagorju, ustanak i osnivanje partizanskih grupa i odreda, Zagorske udarne brigade, zatim razvitak narodne vlasti, rad anti-fašističkih organizacija na području Okružnog komiteta KPH Krapina i oslobođenje Hrvatskog zagorja.

Izdavač: Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Urednik kataloga: Bogdan Lasić, direktor

Katalog napisale i priredile:

Ksenija Dešković, kustos

mr Ria Durbešić, kustos

Muzejski postav: — etnografski dio: Marijana Gušić, prof.

— biografski dio: Dolores Ivanuša, kustos

Likovni postav biografskog dijela: Edo Kovačević, akad. slikar

Za izradu vodiča korištena je studija o Kumrovcu
prof. Marijane Gušić objavljena u časopisu »Kaj«

Naklada: 10.000 primjeraka

Tisak: »Vjesnik«, Zagreb, 1977.